

СТАНОВИЩЕ

От: проф. д.н. Живко Иванов Драганов, катедра „Международно право и право на ЕС“, ЮФ на УНСС

Относно: дисертационния труд на Мая Методиева Маркова-Русимова на тема „Компенсация на вини при договорната отговорност“, представен за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. Право, научна специалност „Гражданско и семейно право“.

Основание за представяне на рецензията е участието ми в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 2377/09.11.2023 на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

1. Информация за дисертанта

Мая Методиева Маркова-Русимова е завършила специалност „Право“ в ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“ през 2012 година. От 2013 до сега тя работи като юрисконсулт в „Лукойл България“ ЕООД. През месец декември 2018 год. Мая Маркова-Русимова е зачислена за редовен докторант към катедра „Гражданскоправни науки“ на ЮФ на ЮЗУ „Неофит Рилски“, а през месец февруари 2023 е отчислена с право на защита. В периода на своето обучение тя е участвала в пет научни форума и е публикувала общо пет доклада и две статии, което свидетелства за нейния траен и задълбочен интерес към научните изследвания. Владее английски и италиански език.

2. Обща характеристика и приноси на дисертационния труд

Дисертационният труд представлява изследване на института на компенсацията на вини при договорната отговорност. Авторът си поставя за цел да бъде изяснено понятието *компенсация на вини*, а задачите включват анализа на фактическия състав на компенсацията на вини, извършването на съпоставка между проявните форми на

компенсацията на вини при договорната и при деликтната отговорност, изследването на последиците от съпричиняването на неизпълнението от представител на кредитора, изясняването на въпроса относно критериите за намаляването на отговорността на длъжника, изясняването на реда за извършване на компенсация на вини и други, свързани с тях. Използваната от автора методология обхваща диалектическия метод, историческия, сравнителния метод и др.

Трудът е в обем от 251 страници и се състои от въведение, три глави и заключение. Използваната литература включва 107 заглавия, от които 61 на български и 46 на чужд език. Направени са 534 бележки под линия. Първата глава е озаглавена „Понятия и принципи“. В нея, в три параграфа, авторът извършва анализ на гражданската отговорност и в частност на договорната и на деликтната отговорност, разглежда основни принципи на договорната отговорност и историческото развитие на института на компенсацията на вини. В последния параграф е направено сравнителноправно изследване на уредбата във Франция, Германия, Великобритания и Испания. Втората глава съдържа подробен анализ на фактическия състав на компенсацията на вини и на различни хипотези на намаляване или на изключване на отговорността, както и на последиците при настъпването на риска при случайно събитие и при непреодолима сила. Авторът е изследвал критериите, които следва да намерят приложение при намаляването и при изключването на отговорността на длъжника. В третата глава дисертантът анализира възражението по чл.83, ал.1 от ЗЗД, неговите особености и свързаните с упражняването му срокове. Разглеждат се още разпределението на доказателствената тежест и други въпроси относно възражението по чл.83, ал.1 от ЗЗД.

Дисертационният труд представлява оригинално изследване, което има самостоятелни научни и научно-приложни приноси. Независимо от обстоятелството, че темата относно компенсацията на вини при договорната отговорност е предмет на друго скорошно монографично изследване с автор Андреан Славчев, в представения за защита труд са обсъдени и подложени на анализ редица проблеми, които остават извън обхвата на изследването на Андреан Славчев, като например особеностите, свързани с разглеждания институт при различните видове договори. Сред по-значимите приноси на труда могат да се посочат направеното ограничение на института на

компенсацията на вини при договорната отговорност от други правни фигури като забавата на кредитора, възражението за неизпълнен договор и др. Новост в правната ни литература е разглеждането на въпроса за противопоставимостта на възражението на упълномощени лица, законни представители и др., както и на възможността да се противопостави възражение от трети лица, които носят отговорност за изпълнението на длъжника. Приносен характер имат още анализът на възможностите за намаляване или изключване на неустойката в хипотезата на съпричиняване на вреди, и на разпределянето на отговорността при случайно събитие или непреодолима сила в комбинация с противоправно поведение на кредитора. Не на последно място, приносен характер има и направеното сравнителноправно изследване, което включва анализ на уредбата на компенсацията на вини в държави като Франция, Германия и Великобритания, както и при отчитане на Принципите на европейското договорно право. Оригинални са голяма част от изводите, като и направените предложения за усъвършенстване на нормативната уредба.

3. Оценка на публикациите и на автореферата

Дисертантът е представил общо седем публикации по темата на дисертационния труд. Пет от тях представляват доклади, изнесени на национални конференции, организирани от ИДП при БАН и от Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“, а две са статии в списание „Търговско и облигационно право“. Статиите са посветени съответно на въпросите за намаляването на неустойката при компенсации на вини и на противопоставимостта на възражението за съпричиняване при договорна отговорност при промяна на кредитора. Докладите засягат проблемите относно кумулацията на договорната и деликтната отговорност, отговорността на цедента за съпричиняване на вреди от неизпълнение на договор, непреодолимата сила и компенсацията на вини и стопанската непоносимост и компенсацията на вини. Особен интерес представлява докладът за компенсацията на вини при дефект на стока. Публикациите на кандидата имат приносен характер. С тях се обогатяват изследванията на института на компенсация на вини при договорната отговорност, развиват се съществуващите знания, а част от тях имат висока стойност за практиката.

Представеният автореферат отговаря на установените изисквания. Съдържанието му включва представяне на предмета, целите и задачите на изследването, използваната методология и на отделните части на труда. Изведени са научните приноси, включен е списък с публикациите по темата на дисертационния труд, както и на участията на дисертанта в научни форуми. Научните и научно-приложните приноси на труда са отразени коректно.

4. Препоръки

Към автора могат да бъдат отправени някои бележки и препоръки, които съм посочил по-долу. Третата глава е в твърде малък обем, за да бъде обособена самостоятелно. Вместо това, може да се препоръча съдържанието ѝ да бъде включено в друга част на изложението. В дисертацията се срещат някои повторения. Така например предвидимите вреди са разгледани веднъж на стр. 45, а след това и на стр.180 и сл., където отново се прави разграничение на вредите при договорната отговорност. По същия начин повторно се разглежда небрежността в гражданското право - веднъж на стр. 20 и сл., и отново на стр. 181 и сл. Считаю, че е неточно да се говори за „право на компенсация на вини“, който израз е част от заглавието на третата глава. Възражението по чл.83, ал.1 не трябва да се разглежда като субективно право на длъжника, а като защитно средство, с което той разполага срещу своя кредитор в рамките на образувано съдебно производство за заплащане на обезщетение. Не на последно място, историческият обзор следва да бъде в началото, а не в края на първата глава.

Направените по-горе бележки и препоръки не променят цялостното ми положително впечатление от представения за защита дисертационен труд.

5. Заключение

Дисертационният труд на тема “Компенсация на вини при договорната отговорност” представлява оригинално научно изследване, което притежава множество достойнства и допринася за развитието на науката и практиката. Трудът отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и следва да получи положителна оценка.

Въз основа на цялостното ми впечатление за качествата и достойнствата

на труда, предлагам на научното жури да вземе решение за присъждане на Мая Методиева Маркова-Русимова на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. Право, научна специалност “Гражданско и семейно право”.

20.11.2023

гр. София

Подпис:

проф. д.н. Живко Драганов

REVIEW

From: Prof. D. Sc. Jivko Ivanov Draganov, Department of International Law and EU Law,
Law Faculty of the University of National and World Economy

Subject: the dissertation work of Maya Metodieva Markova-Rusimova on the topic "Compensation of Faults in Contractual Liability", presented for the award of the educational and scientific degree "doctor" in professional field 3.6. Law, scientific specialty "Civil and Family Law"

The reason for presenting the review is my participation in the scientific jury for the public defense of the dissertation according to Order № 2377/09.11.2023 of the Rector of South-West University "Neofit Rilski"

1. Information about the candidate

Maya Metodieva Markova-Rusimova graduated with a degree in "Law" from the Faculty of Law of the University of St. Kliment Ohridski" in 2012. From 2013 until now, she has been working as a legal consultant at "Lukoil Bulgaria" EOOD. In December 2018, Maya Markova-Rusimova was enrolled as a full-time doctoral student at the "Civil Sciences" department of the Faculty of Law of the South-West University "Neofit Rilski", and in February 2023 she completed her studies with the right of public defense of her dissertation. During her studies, she participated in five scientific forums and published a total of five reports and two articles, which testifies to her enduring and deep interest in scientific research. She speaks English and Italian.

2. General characteristics and contributions of the dissertation work

The dissertation is a study of the compensation of faults in contractual liability. The author sets herself the goal of clarifying the concept of compensation of faults, and the tasks include the analysis of the factual composition of the compensation of faults, the comparison between the forms of the compensation of faults in contractual and tort liability, the study of

the consequences of concurrent causation of damages by an agent of the creditor, the clarification of the issue regarding the criteria for the reduction of the debtor's liability, the clarification of the procedure for compensation of faults and others related to them. The methodology used by the author includes the dialectical method, the historical method, the comparative method, etc.

The work has a volume of 251 pages and includes an introduction, three chapters and a conclusion. The literature used covers 107 titles, of which 61 are in Bulgarian and 46 in a foreign language. 534 footnotes have been made. The first chapter is titled Concepts and Principles. In it, in three paragraphs, the author performs an analysis of civil liability and, in particular, of contractual and tort liability, examines the basic principles of contractual liability and the historical development of the regulations of compensation of faults. In the last paragraph, a comparative legal study of the regulation in France, Germany, Great Britain and Spain is included. The second chapter contains a detailed analysis of the factual composition of the compensation of faults and of various hypotheses of reduction or exclusion of liability, as well as the consequences of the occurrence of the risk in the hypothesis of a fortuitous event and in case of force majeure. The author has examined the criteria that should be applied to the reduction and exclusion of the debtor's liability. In the third chapter, the dissertation examines the remedy under Art. 83, para. 1 of the Law on Obligations and Contracts, studies its features and the terms related to its exercise. The distribution of the burden of proof and other issues regarding the objection under Art. 83, para. 1 of the Law on Obligations and Contracts are also being analyzed.

The dissertation is an original study that has scientific and scientific-applied contributions. Regardless of the fact that the topic of compensation of faults in contractual liability is the subject of another recent monographic study with author Andrean Slavchev, in the work presented for public defense a number of problems that remain outside the scope of Andrean Slavchev's research are discussed and analyzed, such as for example, the particularities related to compensation of faults in the different types of contracts. Among the more significant contributions of the work, we can point out the distinction made between the compensation of faults in the contractual liability from other legal figures such as the creditor's delay, the objection to non-performance of contractual obligations, etc. A novelty in our legal literature is the study of the problem related to the objection in cases of acts of

agents, etc., as well as the possibility of objections by third parties who are liable for the debtor's performance. The analysis of the possibilities of reducing or excluding the liquidated damages in the hypothesis of concurrent causation of damages, and of the distribution of liability in the case of a fortuitous event or force majeure in combination with breach of contract by the creditor, are also of a contributing nature. Last but not least, the comparative legal research carried out, which includes an analysis of the regulation of compensation of faults in countries such as France, Germany and Great Britain, as well as taking into account the Principles of European Contract Law, has a contributing character. Most of the conclusions are original, as well as the proposals made for improving the regulatory framework.

3. Evaluation of the publications and of the abstract

The PhD student presented a total of seven publications on the topic of the dissertation work. Five of them are reports presented at national conferences organized by the Institute for the State and the Law at the BAS and by the Faculty of Law and History of the South-West University "Neofit Rilski", and two are articles published in the journal "Commercial and Obligation Law". The articles are respectively studying the issues of the reduction of the liquidated damages in the case of compensation of faults and of the possible objection for concurrent causation of damages in contractual liability in the event of a change of creditor. The reports address the issues of cumulation of contractual and tort liability, assignor liability for breach of contract, force majeure and compensation of faults, and business contradiction and compensation of faults. Of particular interest is the report on the compensation of faults in the event of a product defect. The candidate's publications possess many merits. They enrich the studies of the compensation of faults in contractual liability and develop the existing knowledge, and some of them have a high value for the practice.

The submitted abstract meets the established requirements. Its content includes a presentation of the subject, the goals and the tasks of the research, the methodology used and the chapters of the work. The scientific contributions are outlined, a list of publications on the subject of the dissertation is included, as well as the candidate's participation in scientific forums. The scientific and scientific-applied contributions of the dissertation work are declared correctly.

4. Recommendations

Some notes and recommendations can be addressed to the author, which I have listed below. The third chapter is too small a volume to stand alone. Instead, it may be recommended that its content be included in another part of the work. There are some repetitions in the dissertation. For example, foreseeable damages are discussed once on page 45, and then on pages 180 et seq., where again a distinction is made between damages under contractual liability. Likewise, negligence in civil law is revisited - once at pp. 20 ff., and again at pp. 181 ff. Under my opinion it is inaccurate to speak of a "right to compensation for faults," which expression is part from the title of the third chapter. The objection under Art. 83, para. 1 should not be considered as a subjective right of the debtor, but as a remedy that he has against his creditor within court proceedings for payment of damages. Last but not least, the historical overview should be at the beginning and not at the end of the first chapter.

The remarks and recommendations made above do not change my overall positive impression of the dissertation work.

5. Conclusion

The dissertation work on the topic "Compensation of faults in contractual liability" represents an original scientific study that has many merits and contributes to the development of science and practice. The work meets the requirements of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and should receive a positive assessment.

Based on my overall impression of the qualities and merits of the work, I suggest to the scientific jury to make a decision to award Maya Metodieva Markova-Rusimova the educational and scientific degree "doctor" in professional field 3.6. Law, scientific specialty "Civil and Family Law".

20.11.2023

Prof. D.Sc. Jivko Draganov